

ความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการในกลุ่มโรงเรียนเมืองฉะเชิงเทรา 3
ตามแนวคิดการตระหนักรู้ทางสังคม*

A NEEDS ASSESSMENT OF ACADEMIC ADMINISTRATION IN MUANG
CHACHOENGSAO 3 SCHOOL CLUSTER BASED ON THE CONCEPT
OF SOCIAL AWARENESS

¹ภาณุวัฒน์ ตุ่มสังข์ทอง Panuwat Toomsungthong ²พงษ์ลิขิต เพชรพล Ponglikit Phetpol

^{1,2}จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย Chulalongkorn University, Thailand

Corresponding Author E-mail: taeminlovexxx@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการในกลุ่มโรงเรียนเมืองฉะเชิงเทรา 3 ตามแนวคิดการตระหนักรู้ทางสังคม เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม โดยรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากรที่เป็นผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา และครู 214 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติการวิจัย คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) สรุปผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารวิชาการโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนเมืองฉะเชิงเทรา 3 ตามแนวคิดการตระหนักรู้ทางสังคม พบว่า สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นพบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตรมีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ($PNI_{modified} = 0.278$) รองลงมาเป็นด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ($PNI_{modified} = 0.260$) และด้านการวัดและประเมินผล ($PNI_{modified} = 0.258$)

คำสำคัญ: ความต้องการจำเป็น, การบริหารวิชาการ, การตระหนักรู้ทางสังคม

Abstract

The proposes of this research were to study a need assessment of academic administration in Muang Chachoengsao 3 school cluster based on the concept of social awareness. This is a Descriptive Research, and the research tool was a questionnaire. Data were collected from 214 population including school directors, deputy school directors, and teachers. The data were analyzed by using descriptive statistics of, frequency, percentage, means, and priority needs index modified ($PNI_{modified}$). The research results were as follows: The overall current of state and the overall desirable state were at the high level, respectively. The data was analyzed by $PNI_{modified}$ revealed that the curriculum development of schools was the most needed ($PNI_{modified} = 0.278$), followed by learning process development ($PNI_{modified} = 0.260$) and measurement and evaluation ($PNI_{modified} = 0.258$).

Keywords: Needs Assessment, Academic Administration, Social Awareness

บทนำ

รัฐบาลได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) เป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศในระยะยาว เพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้มีเสถียรภาพอย่างยั่งยืน ตามแนวทางที่กำหนดในยุทธศาสตร์ชาตินั้นจำเป็นต้องอาศัยความรู้และความก้าวหน้าด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัย และนวัตกรรม รวมถึงการพัฒนากำลังคนที่เหมาะสมเพื่อเป็นกลไกสำคัญในการนำพาประเทศให้หลุดพ้นจากกับดักประเทศรายได้ปานกลาง (กระทรวงศึกษาธิการ, (2560) สถานศึกษาชั้นพื้นฐานเป็นองค์กรที่มีความสำคัญในการจัดการศึกษาของประเทศเพราะต้องรับบทบาทกับการจัดการศึกษาสำหรับประชากรทุกคนและครอบคลุมการศึกษาระดับบังคับซึ่งมีผลต่อการพัฒนาประเทศ (ยศพร จิรพรเจริญ และธีระ รุญเจริญ, 2558) ซึ่งในการพัฒนาประเทศให้เกิดความเจริญก้าวหน้าสิ่งสำคัญที่สุดคือต้องมีการพัฒนาคนที่เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาประเทศและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติสุข ซึ่งคนในสังคมต้องมีความใส่ใจสนใจกับบุคคลและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม รวมทั้งต้องมีการตระหนักรู้ทางสังคม เพราะการตระหนักรู้ทางสังคมมีส่วนเกี่ยวข้องกับการรู้สำนึกและความสามารถของบุคคลในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม (Pongpan Kirdpitak, 1991)

การตระหนักรู้ทางสังคมเป็นกระบวนการคิดที่เป็นความสามารถของบุคคลในการรู้ซึ่งถึงความรู้สึกบุคคลที่มีการตระหนักรู้ทางสังคมก็จะมีสามารถในการรับรู้สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม เข้าใจเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม สามารถสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น สามารถจัดการกับปัญหาที่เกิดจากสังคม และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างปกติ (Selman, 2003) สอดคล้องกับ Langone & Black (1997) ได้ให้ความหมายของการตระหนักรู้ทางสังคมว่าเป็นกระบวนการคิดที่เป็นความสามารถของบุคคลในการรู้ซึ่งถึงความรู้สึก ดังนั้น การตระหนักรู้ทางสังคมจึงเป็นความสามารถของบุคคลในการรู้ซึ่งถึงความรู้สึกและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างปกติสุข

การบริหารวิชาการเป็นงานที่สำคัญมีขอบเขตกว้างขวางเป็นหัวใจและงานหลักที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องดำเนินการจัดโปรแกรมการเรียนการสอนและการทำกิจกรรมทุกชนิดเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนของนักเรียนให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพที่ดี (ศิริพร ทาทRAY, 2552) ซึ่งโรงเรียนมีหน้าที่หลักในการจัดการศึกษาถือเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนานักเรียนและการบริหารวิชาการเป็นงานที่มุ่งสู่นักเรียนโดยตรง ซึ่งจะทำให้สถานศึกษาบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ของการศึกษา เหตุนี้การพัฒนาการเรียนการสอนจึงเป็นหน้าที่หลักของสถานศึกษาและผู้บริหารที่จะต้องสามารถบริหารจัดการดำเนินการกำหนดนโยบาย วางแผน พัฒนาการเรียนการสอน รวมถึงการวัดและประเมินผลเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและจุดมุ่งหมายของการศึกษา (รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ, 2550)

การตระหนักรู้ทางสังคมจึงเป็นหนึ่งในทักษะการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม (Social and Emotional Learning Skills: SEL) ครอบคลุม โรงเรียน ชุมชน จำเป็นต้องออกแบบการเรียนรู้ให้เด็ก ๆ มีทักษะ ทศนคติ และพฤติกรรมที่จะจัดการกับสถานการณ์ต่างๆ ตรงหน้า รวมทั้งกระบวนการคิดเรื่องการจัดการกับความสัมพันธ์ในตัวเองและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลให้เป็นไปอย่างมีคุณธรรมและเอื้ออาทร (ณิชกร ศรีเพชรดี, 2562) สอดคล้องกับพรพิมล เจียมนาคินทร์ (2539) ที่กล่าวว่า โรงเรียนเป็นสถานที่ที่เด็กมีโอกาสได้พบเพื่อนรุ่นเดียวกันได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ทั้งที่เป็นวิชาความรู้และเป็นประสบการณ์ชีวิต เด็กจะได้เรียนรู้การใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่น การทำสิ่งต่างๆ ที่เด็กเรียนรู้ในโรงเรียนจะช่วยให้เด็กพัฒนาไปสู่การมีวุฒิภาวะทางสังคม เมื่อเป็นวัยรุ่นซึ่งเป็นรากฐานของการใช้ชีวิตในสังคมเมื่อโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่

ความสามารถในการตระหนักรู้ทางสังคมของโรงเรียนในกลุ่มเมืองฉะเชิงเทรา 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 เป็นทักษะที่จำเป็น เนื่องจากสภาพการจัดการเรียนการสอนยังไม่ได้ให้ผู้เรียนเกิดความสามารถในการตระหนักรู้ทางสังคม ซึ่งจะทำให้นักเรียนรับทราบและหน้าที่ของการอยู่ร่วมกันในสังคม ลักษณะนิสัยและเงื่อนไขต่างๆ ของสังคม พัฒนาความสามารถในการคิดและรับผิดชอบในความเห็นของตน สามารถสร้างความพึงพอใจในการเรียนรู้ (สรารุณ ตรงค์ดุขฎิ, 2563) สอดคล้องกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 (2562) ที่กล่าวว่า การเป็นองค์กรที่จัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพโดยความร่วมมือของทุกภาคส่วนโดยยึดหลักคุณธรรมบนพื้นฐานความเป็นไทยสู่มาตรฐานสากล

จากสภาพและบริบทข้างต้น การจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษาที่มีการจัดการเรียนการสอนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในกลุ่มโรงเรียนเมืองฉะเชิงเทรา 3 ยังไม่มีแนวทางที่ชัดเจนในเรื่องของการพัฒนาแนวทางในการสร้างการตระหนักรู้ทางสังคมเพื่อให้สอดคล้องกับความจำเป็นในการบริหารวิชาการ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเมืองฉะเชิงเทรา 3 ตามแนวคิดการตระหนักรู้ทางสังคม เพื่อเป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าประสงค์ของโรงเรียน และนำผลที่ได้จากการวิจัยเพื่อไปวางแผนสร้างแนวทางเพื่อพัฒนาการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการในกลุ่มโรงเรียนเมืองฉะเชิงเทรา 3 ตามแนวคิดการตระหนักรู้ทางสังคม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ผู้ให้ข้อมูลการวิจัย คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน และครูโรงเรียนประถมศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเมืองฉะเชิงเทรา 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 โดยผู้วิจัยกำหนดจำนวนผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยเป็นผู้อำนวยการโรงเรียน 13 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียน 2 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และกำหนดประชากรผู้ให้ข้อมูลที่เป็นครู โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้จำนวนทั้งสิ้น 214 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 31 มกราคม 2565)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามความจำเป็นในการบริหารวิชาการโรงเรียนในกลุ่มเมืองฉะเชิงเทรา 3 ตามแนวคิดการตระหนักรู้ทางสังคม

3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค

3.2 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการของตัวแปร และดำเนินการสร้างแบบสอบถามโดยกำหนดข้อคำถามที่ใช้ในแบบสอบถามให้ชัดเจนและครอบคลุมกับกรอบแนวคิดในการวิจัย

3.3 กำหนดแบบประเมินโดยมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

3.4 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไข แบบตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างและเนื้อหาความสอดคล้องระหว่างคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย โดยเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ซึ่งได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence: IOC) ระหว่าง 0.67-1.00 และดำเนินการปรับปรุงและแก้ไขเครื่องมือตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

3.5 นำเสนอแบบสอบถามต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและพิจารณาให้ความเห็นชอบในการจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

3.7 ทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 40 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์โดยใช้สถิติ ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) วิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for Social Science) และใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การแจกแจงความถี่ (Frequency) และการหาค่าร้อยละ (Percentage) โดยนำเสนอผลในรูปแบบตารางพร้อมคำบรรยายประกอบความเรียง

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 2 ความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการโรงเรียนในกลุ่มเมืองฉะเชิงเทรา 3 ตามแนวคิดการตระหนักรู้ทางสังคม แบบตอบสนองคู่ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป และใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำเสนอผลในรูปแบบตารางพร้อมคำบรรยายประกอบ โดยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยทั้ง 5 ระดับ ของ Best (1981)

4.3 วิเคราะห์หาค่าดัชนีความต้องการจำเป็นโดยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นและจัดลำดับความต้องการจำเป็นจากสูตร ($PNI_{modified}$) (สุวิมล ว่องวานิช, 2558)

สรุปผลการวิจัย

ความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการในกลุ่มโรงเรียนเมืองฉะเชิงเทรา 3 ตามแนวคิดการตระหนักรู้ทางสังคม พบผลการวิจัย ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการในกลุ่มโรงเรียนเมืองฉะเชิงเทรา 3 ตามแนวคิดการตระหนักรู้ทางสังคม

การบริหารวิชาการ	ประเด็น	องค์ประกอบการตระหนักรู้ทางสังคม				$PNI_{Modified}$	ลำดับ ความ ต้องการ จำเป็น
		1. ความไวต่อการรับรู้ทางสังคม	2. การรู้ซึ่งถึง ความรู้สึก	3. การสื่อสารทางสังคม	4. การเห็นคุณค่าของความหลากหลาย		
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตร						0.278	1
1.1 การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น		0.286	0.218	0.258	0.297	0.265	2
1.2 การกำหนดจุดมุ่งหมายและโครงสร้างหลักสูตร		0.268	0.313	0.295	0.293	0.292	1
2. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้						0.260	2
2.1 การจัดทำแผนการเรียนรู้		0.256	0.205	0.201	0.194	0.214	3
2.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้		0.322	0.254	0.284	0.264	0.281	2
2.3 การจัดสภาพบรรยากาศสื่อและแหล่งการเรียนรู้		0.299	0.292	0.285	0.269	0.286	1
3. ด้านการวัดและประเมินผล						0.258	3
3.1 การออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้		0.359	0.253	0.227	0.209	0.262	2
3.2 การพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผล		0.255	0.195	0.204	0.237	0.223	3
3.3 การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง		0.253	0.272	0.304	0.328	0.289	1
โดยรวม						0.265	

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ดัชนีความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการในกลุ่มโรงเรียนเมืองฉะเชิงเทรา 3 ตามแนวคิดการตระหนักรู้ทางสังคม พบว่า ด้านที่มีลำดับความต้องการจำเป็น ลำดับที่ 1 คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ($PNI_{modified} = 0.278$) ความต้องการจำเป็น ลำดับที่ 2 คือ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ($PNI_{modified} = 0.260$) ความต้องการจำเป็น ลำดับที่ 3 คือ ด้านการวัดและประเมินผล ($PNI_{modified} = 0.258$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

ด้านการพัฒนาหลักสูตร พบว่า โรงเรียนการกำหนดจุดมุ่งหมายและโครงสร้างหลักสูตรตามแนวคิดการตระหนักรู้ทางสังคมมีความจำเป็นมากที่สุด รองลงมาเป็นการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นเพื่อจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาตามแนวคิดการตระหนักรู้ทางสังคม มีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified} = 0.292, 0.265$) ตามลำดับ

ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ พบว่า โรงเรียนมีการจัดสภาพบรรยากาศสื่อและแหล่งการเรียนรู้ตามแนวคิดการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนมีความต้องการจำเป็นมากที่สุด รองลงมาเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูผู้สอนตามแนวคิดการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียน และการจัดทำแผนการเรียนรู้ ($PNI_{modified} = 0.286, 0.281, 0.214$) ตามลำดับ

ด้านการวัดและประเมินผล พบว่า โรงเรียนมีความจำเป็นในการส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงตามแนวคิดการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนมากที่สุด รองลงมาคือ โรงเรียนควรมีการกำหนดแนวปฏิบัติในออกแบบการวัดและประเมินผลตามแนวคิดการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียน และการพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลตามแนวคิดการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียน ($PNI_{modified} = 0.289, 0.262, 0.223$) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการในกลุ่มโรงเรียนเมืองฉะเชิงเทรา 3 ตามแนวคิดการตระหนักรู้ทางสังคม พบว่า ความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการในกลุ่มโรงเรียนเมืองฉะเชิงเทรา 3 ตามแนวคิดการตระหนักรู้ทางสังคม โดยรวมคือ 0.265 ($PNI_{modified} = 0.265$) เมื่อพิจารณาตามขอบข่ายการบริหารวิชาการ พบว่า ขอบข่ายการบริหารวิชาการด้านการพัฒนาหลักสูตรมีความต้องการจำเป็นสูงสุด ($PNI_{modified} = 0.278$) รองลงมาเป็นด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ($PNI_{modified} = 0.260$) และด้านการวัดและประเมินผล ($PNI_{modified} = 0.258$) ซึ่งมีประเด็นที่น่าสนใจและสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ด้านการพัฒนาหลักสูตร พบว่า การกำหนดจุดมุ่งหมายและโครงสร้างหลักสูตรตามแนวคิดการตระหนักรู้ทางสังคมมีความจำเป็นมากที่สุด รองลงมาเป็นการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นเพื่อจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาตามแนวคิดการตระหนักรู้ทางสังคม มีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified} = 0.292, 0.265$) ตามลำดับตามลำดับ จากผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การกำหนดจุดมุ่งหมายและโครงสร้างหลักสูตรเพื่อส่งเสริมการตระหนักรู้ทางสังคมเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากการระบุแนวคิดสำคัญที่จะพัฒนาให้นักเรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดความไวต่อการรับรู้ทางสังคม การรู้ซึ่งถึงความรู้สึก การสื่อสารทางสังคม การเห็นคุณค่าของความหลากหลาย เป็นการระบุความมุ่งหวังที่ต้องการให้นักเรียนมีคุณลักษณะหรือศักยภาพในด้านที่ต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2560) ได้ระบุการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาไว้ว่า สถานศึกษาจะต้องคำนึงถึงวิสัยทัศน์ จุดเน้น ภูมิปัญญาท้องถิ่น สภาพบริบทและความต้องการของชุมชน มาใช้เพื่อการออกแบบโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา เพราะฉะนั้นผู้บริหาร คณะครู ต้องมีการกำหนดจุดมุ่งหมายและโครงสร้างหลักสูตร เพื่อให้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกับความต้องการของผู้มีส่วนเสียทุกฝ่าย สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2559) ที่ได้กล่าวถึงแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) โดยกำหนดยุทธศาสตร์ให้โรงเรียนต้องมีการพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียน การสอน การวัดและประเมินผล รวมถึงการพัฒนาสื่อเพื่อการศึกษา

โดยมีการพัฒนาปรับปรุง หลักสูตร พัฒนาระบบการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ จัดกิจกรรมเสริมทักษะ พัฒนาผู้เรียนในรูปแบบที่หลากหลาย การวัดและประเมินผลในทุกระดับชั้นที่ทันสมัย ผลลัพธ์การเรียนการสอนที่มี คุณภาพ เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และสอดคล้องกับสราวุธ ทรงคุชฌี (2563) ที่กล่าวว่า หากเด็กมีความสามารถในการตระหนักรู้ทางสังคม แสดงออกถึงการรับรู้เกี่ยวกับตนเองว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและสิ่งแวดล้อม แสดงพฤติกรรมอย่างเหมาะสม ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับสังคมและสิ่งแวดล้อมจะสามารถทำให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังนั้น ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการตระหนักรู้ทางสังคม

2. ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู พบว่า โรงเรียนมีการจัดสภาพบรรยากาศสื่อและแหล่งการเรียนรู้ตามแนวคิดการตระหนักรู้ทางสังคมของผู้เรียนมีความต้องการจำเป็นมากที่สุด รองลงมาเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูผู้สอนตามแนวคิดการตระหนักรู้ทางสังคมของผู้เรียน และการจัดทำแผนการเรียนรู้ (PNImodified =0.286, 0.281, 0.214) ตามลำดับ จากผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า สาเหตุที่ผู้บริหารและครูต้องการจัดสภาพบรรยากาศสื่อและแหล่งการเรียนรู้ตามแนวคิดการตระหนักรู้ทางสังคมเพราะนักเรียนไม่ได้มาเรียนในรูปแบบ On-Site เป็นระยะเวลานาน สาเหตุเนื่องจากผลกระทบของไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้นักเรียนขาดการมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในห้องเรียน และจากการศึกษาพบว่า โรงเรียนยังไม่มี การส่งเสริมการจัดสภาพบรรยากาศสื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่เอื้ออำนวยต่อผู้เรียนให้เกิดทักษะการตระหนักรู้ทางสังคม โรงเรียนจึงควรเร่งพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการจัดสภาพบรรยากาศสื่อและแหล่งการเรียนรู้ตามแนวคิดการตระหนักรู้ทางสังคม สอดคล้องกับวิมลมาศ พุรินทร์ (2557) ที่ได้กล่าวถึงความสำคัญของสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ไว้ว่าการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดีจะช่วยส่งเสริมความสนใจใฝ่รู้ให้แก่ผู้เรียน ส่วนบรรยากาศสิ่งแวดล้อมในห้องเรียนที่มีบรรยากาศของความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกันจะเป็นแรงจูงใจที่ดีที่จะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนรักการอยู่ร่วมกันในชั้นเรียนและช่วย ปลุกฝังคุณธรรมจริยธรรมและความประพฤติอันดีงามให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน สอดคล้องกับ Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning (2003) ที่กล่าวว่า การตระหนักรู้ทางสังคมเป็นการแสดงความสามารถในการแสดงความคิดเห็นอย่างเหมาะสมและการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นและสอดคล้องกับภาคภูมิ ทองลาด (2561) ที่ได้กล่าวว่า ผู้สอนต้องจัดหาวิธีที่จะตอบสนองต่อความต้องการพื้นฐานของผู้เรียนให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ซึ่งผู้สอนควรจะมีหน้าที่ทำให้มีความรู้สึกไวต่อความรู้สึกนึกคิดของผู้เรียนและควรสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้เพื่อความสำเร็จแห่งการเรียนรู้ของผู้เรียนต่อไป

3. ด้านการวัดและประเมินผล พบว่า โรงเรียนมีความจำเป็นในการส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงตามแนวคิดการตระหนักรู้ทางสังคมของผู้เรียนมากที่สุด รองลงมาคือ โรงเรียนควรมีการกำหนดแนวปฏิบัติในออกแบบการวัดและประเมินผลตามแนวคิดการตระหนักรู้ทางสังคมของผู้เรียนและการพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลตามแนวคิดการตระหนักรู้ทางสังคมของผู้เรียน (PNImodified =0.289, 0.262, 0.223) ตามลำดับ จากผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ครูผู้สอนมีความจำเป็นต้องประเมินผลตามสภาพจริงเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีการตระหนักรู้ทางสังคม เพราะจากการวิจัยพบว่าการประเมินผลการเรียนรู้ของครูยังไม่สอดคล้องกับพัฒนาการและศักยภาพของผู้เรียนอย่างเต็มที่ ควรมีการประเมินที่บูรณาการความรู้และทักษะเข้าด้วยกัน ประเมินการเรียนรู้จากพฤติกรรม กระบวนการทำงานตามบริบท สังคม และชุมชนของผู้เรียน ซึ่งการตระหนักรู้ทางสังคมเป็นกระบวนการคิดที่เป็นความสามารถ

ของบุคคลในการรู้ซึ่งถึงความรู้สึกของบุคคลอื่น สามารถรับรู้สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม เข้าใจเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมและสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นได้จึงควรใช้วิธีที่หลากหลายในการประเมินเพื่อให้ผู้เรียนแสดงความสามารถ หรือศักยภาพที่แท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับสมศักดิ์ ภูวิภาดาวรรณ (2544) ที่กล่าวว่า การประเมินตามสภาพจริง เป็นวิธีการหนึ่งในการประเมินผลที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและเป็นวิธีการประเมินที่ออกแบบมาเพื่อสะท้อนให้เห็นพฤติกรรมและทักษะที่จำเป็นของนักเรียนในสถานการณ์ที่เป็นจริง ซึ่งทำการประเมินโดยผลงานของนักเรียนที่แสดงออกในภาคปฏิบัติโดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ผลผลิตเพิ่มสะสมงานการสังเกต การบันทึก การรวบรวมข้อมูลจากผลงานและวิธีการที่นักเรียนทำการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลและการจัดกระบวนการเรียนรู้ของตนเองด้วย

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้เป็นการบริหารวิชาการตามแนวคิดการตระหนักรู้ทางสังคมของผู้เรียนซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียนและการบริหารวิชาการในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง โดยการบริหารวิชาการประกอบด้วยพัฒนาหลักสูตร การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และส่วนประกอบของการตระหนักรู้ทางสังคมประกอบด้วย สรุปดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การบริหารวิชาการตามแนวคิดการตระหนักรู้ทางสังคมของผู้เรียน

จากภาพที่ 1 การบริหารวิชาการตามแนวคิดการตระหนักรู้ทางสังคมของผู้เรียน อธิบายได้ดังนี้

การบริหารวิชาการตามแนวคิดการตระหนักรู้ทางสังคมของผู้เรียนเป็นกระบวนการดำเนินงานของสถานศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนในด้านการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดประเมินผล เพื่อการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียน และการตระหนักรู้ทางสังคมของผู้เรียน ประกอบด้วย ความไวต่อการรับรู้ทางสังคม การรู้ซึ่งถึงความรู้สึก การสื่อสารทางสังคม การเห็นคุณค่าของความหลากหลาย โดยที่การบริหารวิชาการตามแนวคิดการตระหนักรู้ทางสังคมของผู้เรียน ประกอบด้วย 3 ด้าน 8 องค์ประกอบย่อย โดยได้เรียงตามลำดับความต้องการจำเป็นจากน้อยที่สุดไปมากที่สุด ได้แก่ 1) การวัดประเมินผลตั้งแต่กระบวนการออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของครู ส่งเสริมการพัฒนาเครื่องมือวัดประเมินผล และประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนโดยเน้นการประเมินผลตามสภาพจริงในด้านการตระหนักรู้ทางสังคมของ

ผู้เรียน 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้คือการจัดทำแผนการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการจัดสภาพบรรยากาศ สื่อ และแหล่งเรียนรู้ ตามแนวคิดการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียน 3) การพัฒนาหลักสูตรเป็นการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของโรงเรียน การกำหนดจุดมุ่งหมายและโครงสร้างหลักสูตร เพื่อจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาตามแนวคิดการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มโรงเรียนเมืองฉะเชิงเทรา 3 ควรพัฒนาหลักสูตรเพื่อมุ่งเน้นพัฒนาการตระหนักรู้ทางสังคมของผู้เรียนให้ครบทุกด้าน เริ่มตั้งแต่การกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์และโครงสร้างหลักสูตรที่ชัดเจนและเอื้อต่อการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนโดยการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่บูรณาการแนวคิดการตระหนักรู้ทางสังคมเข้ากับรายวิชาต่าง ๆ โดยจัดอบรมครูและบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการออกแบบและพัฒนาหลักสูตร

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำเสนอหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อพัฒนาการตระหนักรู้ทางสังคมของผู้เรียนด้านการกำหนดจุดมุ่งหมายและโครงสร้างหลักสูตร เพื่อหาสาเหตุปัจจัยที่จะพัฒนาเนื่องจากเป็นด้านที่มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด เพื่อหาแนวทางส่งเสริมให้โรงเรียนนำหลักสูตรไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการวิจัยเรื่องผลของการพัฒนานักเรียนด้วยการตระหนักรู้ทางสังคม เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของนักเรียนกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). **แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)**. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- ณิชกร ศรีเพชรดี. (2562). **SOCIAL AWARENESS ฝึกเด็กๆ เข้าไปถึงใจคนอื่นด้วยคำถาม “ถ้าเป็นเรา-เราจะรู้สึกยังไง”**. แหล่งที่มา <https://thepotential.org/knowledge/social-awareness/> สืบค้นเมื่อ 30 ก.ย. 2564.
- พรพิมล เจียมนาคินทร์. (2539). **พัฒนาการวัยรุ่น**. กรุงเทพมหานคร: ดันอ้อแกรมมี.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (2542). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 116 ตอนที่ 74 ก. 1-23. (19 ส.ค. 2542).
- ภาคภูมิ ทองลาด. (2561). **ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

- ยศพร จิรพรเจริญ และธีระ รุญเจริญ. (2558). แนวทางการใช้กลยุทธ์การพัฒนาการบริหารและจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อคุณภาพนักเรียน. *Journal of Educational Administration Khon Kaen University*. 11(1). 31-39.
- รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2550). การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. สงขลา: ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยทักษิณ.
- วิมลมาศ พุรินทร์. (2557). การพัฒนาแบบวัดสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ในห้องเรียนระดับประถมศึกษา. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริพร ทาทราย. (2552). ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2. *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สมศักดิ์ ภูวิภาดารวรรณ. (2544). การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและการประเมินตามสภาพจริง. เชียงใหม่: แสงศิลป์.
- สราวุธ ตรงค์ดุขม. (2563). สอนลูกเรื่องความตระหนักรู้ทางสังคม. แหล่งที่มา https://mcpswis.mcp.ac.th/html_edu/cgibin/main_php/print_informed.php?id_count_inform=17851 สืบค้นเมื่อ 16 ต.ค. 2564.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1. (2562). รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ 2563 (ระยะครึ่งแผน). ฉะเชิงเทรา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2550). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Best, J. W. (1981). *Research in education*. New Jersey: Prentice Hall.
- Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning. (2019). "Social-Awareness" is used in 5 frameworks. Form <http://exploreselgse.harvard.edu/terms/named/social-awareness>. Retrieved April 29, 2020.
- Langone, John; & Black, Rhonda S (1997). Social Awareness and Transition to Employment for Adolescents with Mental Retardation. *Remedial and Special Education*. 18. 214-222.
- Pongpan Kirdpitak. (1991). *Social Awareness of Thai Educated Woman*. American Association of University Woman.
- Selman, Robert L. (2003). *The Promotion of Social Awareness: Powerful Lessons from the Partnership of Development Theory and Classroom Practice*. New York: The Russell Sage Foundation.